

Т. В. Пещеріна

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЦЕНТРІ «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»

Анотація. У статті наголошено на актуальності питання підвищення якості позашкільної освіти, що зумовлено потребами її розвитку; зазначено про необхідність розроблення й упровадження інноваційних освітніх технологій і підходів для осучаснення діяльності закладів позашкільної освіти; акцентовано на важливості створення умов для цілеспрямованого інтелектуального і творчого розвитку вихованців, учнів і формування в них умінь і навичок застосування отриманих знань в освітній, пошуковій, дослідницькій, творчій діяльності; здійснено узагальнення концептуальних ідей щодо реалізації освітнього потенціалу закладів позашкільної освіти, що передбачає модернізацію позашкільного освітнього середовища; визначено засоби для активізації інтеграційних процесів та інноваційної діяльності, що забезпечують підвищення рівня освітньої діяльності та конкурентоспроможності закладів позашкільної освіти; наголошено на важливості побудови освітнього процесу з урахуванням потреб, запитів, індивідуальних особливостей та унікальності життєвого досвіду кожного учня, вихованця; підкреслено важливість застосування класичних та інноваційних освітніх технологій і методик, що забезпечують можливість широкого вибору змісту, форм, засобів організації освітньої діяльності. Особливу увагу приділено проблемі формування теоретико-методологічних засад організації практично спрямованого освітнього процесу в Національному центрі «Мала академія наук України» під час реалізації освітніх проєктів; визначено форми індивідуальної, групової, колективної роботи з учнями, вихованцями, що забезпечують досягнення мети та розв'язання завдань освітніх проєктів; наголошено на необхідності здійснення контролю і запропоновано його форми; проаналізовано значення освітніх проєктів для розвитку системи позашкільної освіти загалом; окреслено проблему удосконалення й модернізації навчально-методичного забезпечення освітніх проєктів як таку, що потребує подальшого детального дослідження.

Ключові слова: позашкільна освіта, освітній проєкт, освітня діяльність, Національний центр «Мала академія наук України».

Вступ. Однією з актуальних проблем позашкільної освіти як невід'ємної частини системи освіти в Україні є підвищення її якості, що зумовлюється потребами в постійному розвитку відповідно до реформаційних процесів та інноваційних змін, які відбуваються в державі. Розв'язання такої проблеми передбачає розроблення й упровадження сучасних освітніх

технологій і підходів для оновлення діяльності закладів позашкільної освіти, зорієнтованої на створення умов для цілеспрямованого інтелектуального та творчого розвитку вихованців, учнів; формування в них умінь і навичок застосування отриманих знань в освітній, пошуковій, дослідницькій і творчій діяльності, що має бути переорієнтована на більшу продуктивність.

На сьогодні створено систему позашкільних закладів, які забезпечують не лише здобуття

вихованцями, учнями науково обґрунтованої системи знань, формування їхнього наукового світогляду та культури, а й розвиток здібностей і талантів за обраним напрямом позашкільної освіти. Узагальнювальним для таких закладів є освітній процес, що визначається як педагогічно спрямований процес, у якому взаємопов'язані класичні й інноваційні освітні методики і технології, що забезпечують можливість широкого вибору змісту, форм, методів і засобів організації освітньої діяльності. Іншою особливістю такого процесу є його індивідуалізація й диференціація: у закладах позашкільної освіти робота гуртків ґрунтується передусім на доступності всіх видів діяльності, добровільності, спрямованості на потреби вихованців, учнів; забезпеченні умов для їхнього творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку, реалізації творчого потенціалу та соціальної адаптації до сьогоденних життєвих реалій.

Вагомим внеском у розробку теоретичних засад організації діяльності закладів позашкільної освіти стали наукові дослідження: О. Биковської, у яких визначено теоретико-методичні основи позашкільної освіти; Г. Пустовіта, де висвітлено теоретико-методичні основи освіти та виховання учнів; Т. Сущенко, у яких проаналізовано педагогічний процес у закладах позашкільної освіти; Л. Тихенко, у яких розкрито проблеми формування творчих здібностей дітей та учнівської молоді в процесі пошуково-дослідницької діяльності; Л. Яременко, де охарактеризовано розвиток креативної особистості в закладах позашкільної освіти.

Аналіз наукових розвідок та перспективного педагогічного досвіду свідчить про необхідність узагальнення концептуальних ідей, які відображають позиції і науковців, і педагогів-практиків щодо реалізації освітнього потенціалу закладів позашкільної освіти, що передбачає модернізацію позашкільного освітнього середовища. Найбільш актуальними засобами його осучаснення визначено:

- удосконалення науково-методологічних засад освітньої діяльності закладів позашкільної освіти;
- окреслення пріоритетних напрямів їх роботи відповідно до запитів та інтересів вихованців, учнів і потреб розвитку освітньої галузі, що характеризуються переважною спрямованістю на результат (соціальна спрямованість,

розвиток життєвої компетентності, спрямованість на розвиток творчої особистості тощо);

- активізацію інтеграційних процесів щодо використання інноваційних технологій у сфері комп'ютерних, технічних, природничих наук, інженерії (організація роботи гуртків робототехніки, конструювання дронів та управління ними, 3D-моделювання, роботи зі штучним інтелектом, гуртків з напряму кібербезпеки, що можна використати в майбутній професії, для розвитку держави й перемоги);
- підвищення конкурентоспроможності закладів позашкільної освіти через підвищення якості позашкільної освіти, створення і просування бренду і брендінгу позашкільля та закладів позашкільної освіти [1, с. 209; 2, с. 154; 3, с. 13; 4, с. 73].

Педагогічні підходи у позашкільній освіті.

У контексті впровадження інноваційних педагогічних технологій в освітній процес закладів позашкільної освіти особливого значення набувають проблеми формування теоретико-методологічних засад організації такого процесу; прискорення продукування, впровадження та поширення новацій, що сприяють визначенню нових пріоритетів в освітній роботі з вихованцями, учнями; створення умов для формування їхнього наукового світогляду, набуття досвіду конструктивної взаємодії, ціннісного самовизначення, соціального розвитку та творчої самореалізації особистості [5, с. 2].

Для означеного важливою є практична спрямованість освітнього процесу та розширення поля креативної діяльності; формування у вихованців, учнів стійкої внутрішньої мотивації до активної участі в пізнавальній, практичній, творчій діяльності, що забезпечить їхнє самовизначення, самореалізацію та засвоєння досвіду соціальної активності, що відображає рівень спрямованості знань, навичок, стремління на реалізацію визначених потреб, інтересів, цілей.

Аналіз організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти дає змогу зробити висновок, що його ефективність забезпечується тоді, коли в цих закладах створено психолого-педагогічні умови для: опанування вихованцями знаннями, формування умінь і навичок відповідно до їхніх інтересів, уподобань і запитів; сприяння розвитку, стимулюванню та реалізації їхнього інтелектуального і творчого потенціалу, професійному самовизначенню. Зазначене призводить до розуміння

того, що перехід закладів позашкільної освіти в новий якісний стан співпадає з усвідомленням позашкільної освіти не лише як надзвичайно актуального явища для подальшого вдосконалення освітнього простору України, а й як одного з важливих складників педагогіки розвитку [6, с. 21].

Удосконалення освітнього процесу передбачає впровадження таких сучасних підходів, форм і методів роботи, які забезпечують вибір дітьми виду пізнавальної, дослідницько-експериментальної й практичної діяльності, а її пріоритетними завданнями є розвиток талантів і творчих здібностей особистості, формування духовного світу та практичних навичок соціально значущої, морально орієнтованої й відповідальної діяльності в суспільстві, активне застосування знань на практиці та опанування вміннями й навичками творчої діяльності [7, с. 6; 8, с. 6].

Тому увага педагогічних колективів закладів позашкільної освіти має акцентуватися на використанні сучасних підходів до організації освітнього процесу, а саме: особистісно-орієнтованого (забезпечення взаємодії з вихованцями, учнями, підґрунтям якої є принципи системності, інтегративності, дитиноцентризму, полікультурності у процесі їх залучення до активної участі в освітній, творчій, дослідницькій діяльності); особистісно-діяльнісного (орієнтування на діяльність, що має соціальне значення); інтегративного підходу (формування цілісної картини світу на основі об'єднання навчального матеріалу з різних галузей науки); людиноцентричного (сприяння творчому самовираженню за обраним напрямом позашкільної освіти); а також ціннісно-мотиваційного (умотування до формування системи загальнолюдських й індивідуальних морально-духовних цінностей); соціально-адаптаційного (адаптування до викликів і загроз сучасного суспільства завдяки виробленню умінь і навичок самоосвіти, самовизначення, реалізації індивідуальних здібностей та творчого потенціалу) [9, с. 7].

Для розв'язання проблеми формування особистості засобами позашкільної освіти важливим є застосування компетентнісного підходу в організації роботи з учнями, вихованцями, що лежить в основі цільових, процесуально-змістових і результативних характеристик сучасної позашкільної освіти [10, с. 16].

Компетентнісний підхід є ефективним інструментарієм життєвої адаптації в мінливих

соціальних умовах; формує значущі для життєдіяльності людини і суспільства соціально-ціннісні настанови та практичні соціальні вміння; розвиває здатність ефективно працювати в команді, взаємодіяти із соціальним середовищем продуктивно, а також надає можливість педагогічному колективу творчо підійти до організації освітнього процесу, спрямованого на інтелектуальний та емоційно-ціннісний розвиток учня [11; 12, с. 41].

Застосування зазначених підходів забезпечує динамічність освітнього процесу; стимулює вихованців, учнів використовувати наукові знання для розв'язування широкого кола пошукових, дослідницьких, практичних творчих завдань самостійно; формує вміння і навички вибудувати власну поведінку для досягнення визначеної мети в позашкільному соціумі та власній життєдіяльності. Тому на сьогодні пріоритетами в організації роботи з вихованцями, учнями є формування їхнього наукового світогляду, розвиток творчих та інтелектуальних здібностей, набуття соціального досвіду в процесі освітньої, пошукової, науково-дослідницької, творчої діяльності як ключові засоби становлення активної й умотивованої до самовизначення й самореалізації особистості.

Науково-освітній процес МАН. Усе зазначене вище покладено в основу організації освітньої діяльності Національного центру «Мала академія наук України», що здійснюється відповідно до Положення про освітній процес у Національному центрі «Мала академія наук України».

Положення про організацію освітнього процесу в Національному центрі «Мала академія наук України» є нормативним документом, що регламентує організацію та проведення освітнього процесу в закладі. Головними засадами його організації є автономність у прийнятті рішень і визначенні форм освітнього процесу, а також форм і методів роботи з вихованцями, учнями для забезпечення якісної освіти в межах усіх освітніх проєктів. До організації таких проєктів можуть залучатися як науково-педагогічні, наукові й педагогічні працівники, так і адміністрація, адміністративно-господарський персонал. Один із пріоритетів таких проєктів — гарантування рівності й доступу тих груп осіб, які через особисті причини чи соціальні, культурні, економічні обставини потребують особливої підтримки для реалізації свого освітнього потенціалу.

У Національному центрі «Мала академія наук України» організація освітнього процесу та його зміст визначаються освітньою програмою, навчальним планом, навчальними програмами, нормативними документами Центру. Освітня програма містить опис мети й основних завдань, пріоритетні вектори освітньої діяльності, структуру закладу, опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти, перелік навчальних програм, що розробляються з урахуванням компетентнісного, диференційованого підходів і визначають прогнозовані результати освітньої діяльності. У навчальному плані подано перелік освітніх проєктів і їх обсяги, форми проведення занять і їх обсяг; графік освітнього процесу.

Особливою умовою організації освітнього процесу в Національному центрі «Мала академія наук України» є дотримання диференційованого підходу, що передбачає урахування індивідуальних можливостей, здібностей, інтересів, нахилів, віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я вихованців, учнів. Відповідальність за якісний рівень освітніх проєктів покладається на науково-педагогічних, педагогічних і наукових працівників, які беруть участь у їх реалізації.

Важливим є те, що рішення про реалізацію освітніх проєктів ухвалюється з дотриманням принципу прозорості, що передбачає проведення консультацій з усіма зацікавленими сторонами (педагогічні працівники, керівники підрозділів, адміністрація, здобувачі освіти); визначення необхідного методичного, кадрового та матеріального забезпечення; окреслення ризиків та економічної доцільності; проведення зовнішньої експертизи. Відкритий розгляд навчально-методичного комплексу кожного освітнього проєкту — сукупності документів, що описують цілісний освітній процес, — передбачає опрацювання методичних, дидактичних та інших матеріалів, застосування яких забезпечує досягнення мети та реалізацію результатів освітньої діяльності за освітніми проєктами. Для кожного освітнього проєкту в Національному центрі «Мала академія наук України» розробляються навчальна і робоча програми, необхідне науково- і навчально-методичне забезпечення (наочні посібники, конспекти лекцій, освітні застосунки, методичні рекомендації тощо), визначаються цифрові інструменти для організації

освітнього проєкту в синхронному чи асинхронному форматах. Обов'язковою складовою у кожному проєкті є гід слухача, що містить програму, матеріали та завдання для опрацювання.

Задля визначення рівня якості освітніх проєктів здійснюється їх загальний моніторинг. Для його проведення створюються моніторингові групи, до складу яких входять керівники структурних підрозділів, фахівці відповідної галузі, інші педагогічні працівники. Відповідальність за моніторинг покладається на заступника директора з навчально-методичної роботи. Метою організації такого моніторингу є своєчасне виявлення й усунення недоліків у реалізації освітніх проєктів, а також сприяння узагальненню та поширенню перспективного досвіду роботи за такими проєктами. Результати моніторингу обговорюються на педагогічній раді Національного центру «Мала академія наук України», а звіти подаються до відділу змісту та якості освіти. Необхідною складовою моніторингу є опитування його учасників щодо їхніх очікувань, якості проведення освітнього процесу його організаторами.

Якщо обставини складаються так, що реалізація освітнього проєкту неможлива, тоді відповідно до Статуту Національного центру «Мала академія наук України» педагогічна рада Національного центру «Мала академія наук України» ухвалює відмову в реалізації освітнього проєкту. Основними підставами для припинення реалізації освітнього проєкту є зміни в нормативних документах, що регулюють питання змісту позашкільної освіти; не зовсім достатнє виконання визначених у освітньому проєкті завдань і/або недотримання вимог стандартів забезпечення якості; негативні результати моніторингу; понадпланове перевищення витрат на реалізацію освітнього проєкту чи суттєве зменшення надходжень для його реалізації, що унеможлиблює його фінансування в повному обсязі; інші визначені чинним законодавством України обставини.

Організація освітнього процесу в межах освітніх проєктів здійснюється із застосуванням різних форм індивідуальної, групової, колективної роботи. Навчальні заняття (вебінар, лекція, семінарське заняття, практичне заняття, лабораторне заняття / практикум, індивідуальне навчальне заняття, консультація тощо), динамічне навчання (воркшоп, майстер-клас, тренінг, екскурсія, експедиція тощо), самостійна робота (самостійне опанування освітніх компонентів,

індивідуальне завдання), проектне навчання, науково-дослідницька робота забезпечують досягнення мети та виконання завдань, визначених в освітньому проекті. Обов'язковими в змісті проектів є заходи, спрямовані на контроль рівня початкових знань, умінь і навичок вихованців, учнів і підсумковий контроль зазначеного в кінці проекту (контрольні роботи, тестування, захист дослідницьких проектів, відеозвіти, творчі завдання тощо). Варто звернути увагу на те, що організація проектів може здійснюватися з використанням дистанційного навчання.

Серед форм організації роботи за освітніми проектами найбільш часто застосовуються вебінари, що проводяться в мережі «Інтернет» у режимі реального часу, лекції — повідомлення педагогом навчального матеріалу з використанням інтерактивних форм (тематика лекцій визначається навчальною програмою), лабораторні практикуми — проведення експериментів або досліджень із використанням необхідного лабораторного обладнання (хімічних реактивів, лабораторного посуду, приладів, лабораторних установок, спеціального ліцензованого програмного забезпечення), комп'ютерної техніки для опанування практичними навичками роботи та методикою експериментальних досліджень в обраній науковій галузі. Наголосимо на допуску до лабораторних практикумів лише за умови проходження вихованцями, учнями інструктажу з питань техніки безпеки. Семінари передбачають колективне обговорення наукових проблем під керівництвом педагога. Їх мета — поглиблення й систематизація знань вихованців, учнів і розвиток у них навичок аргументування ідей, гіпотез і критичного мислення. Форма проведення семінару (семінар-бесіда, семінар-практикум тощо) обирається педагогом. Консультації (індивідуальні чи групові) проводяться педагогами для більш детального окреслення окремих теоретичних положень; визначення проблем і способів, засобів їх вирішення; пошуку відповідей на питання в межах освітнього проекту. Індивідуальним консультаціям надається перевага для з'ясування питань, що пов'язані з виконанням індивідуальних завдань, проектів, наукових досліджень або вирішенням окремих питань освітнього проекту. Практичне заняття (практикум) організовується педагогом для більш детального розгляду вихованцями, учнями окремих теоретичних

положень, формування вміння їх практичного застосування відповідно до сформульованих завдань. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі — наборі завдань різної складності для розв'язання їх на занятті. Перелік тем практичних занять визначається в навчальній програмі. Практичні заняття зазвичай проходять в оснащених необхідними засобами приміщеннях.

До інноваційних форм, які використовуються для реалізації освітніх проектів, належить динамічне навчання, що здійснюється за допомогою воркшопів як навчальних практичних заходів тривалістю від одного до семи днів, що передбачають інтенсивну роботу в групах під час спільного виконання завдань: здійснення обміну своїми ідеями щодо визначення засобів досягнення мети діяльності, опанування практичними навичками чи розширення досвіду виконання експериментальних досліджень. Педагогом здійснюється спрямування та контролювання взаємодії учасників воркшопу. Майстер-клас як заняття або цикл занять проводиться досвідченим фахівцем, який має експертні знання та навички в галузі мистецтва, освіти, науки. Тренінг організовується для цілеспрямованої взаємодії учасників між собою і педагогом-тренером з метою набуття нових знань, розвитку соціальних та особистісних компетенцій, формування чи переосмислення власної позиції з проблеми, що є темою тренінгу. Фасилітація є спрямоване на ефективну комунікацію заняття для розв'язання завдань групою, супровід процесу здійснюється фасилітатором, який забезпечує комунікацію на основі принципів поваги та толерантності.

Активно використовуються такі форми роботи, як: екскурсії (спостереження та вивчення різних явищ, об'єктів, процесів у природних умовах, і предметів, речей — у музеях, на виставках тощо), експедиції (виїзди в іншу місцевість і виконання завдань щодо дослідження будь-якого природного, культурного, історичного об'єкта під керівництвом фахівців). Актуальною є організація самостійної роботи вихованців, учнів для опанування знаннями, розв'язання завдань за навчальною програмою освітнього проекту. Задля виконання самостійної роботи (індивідуальних завдань, проектів) вихованцям,

учням надаються списки наукової літератури, посібників, онлайн-ресурсів тощо. Обсяг часу для її здійснення не має перевищувати 50 % загального обсягу часу навчальної програми. Контроль результатів також може здійснюватися за допомогою самоконтролю.

У всіх освітніх проєктах передбачені форми роботи, що спрямовані на валідність оцінювання та дають можливість проконтролювати рівень знань вихованців, учнів (підсумкові контрольні роботи, творчі завдання, звіти про виконання завдань дослідів і групових чи індивідуальних проєктів, написання есе, розроблення презентацій, створення відеороликів тощо). За результатами контролю знань вихованці, учні можуть отримати сертифікат або диплом про успішне опанування навчальної програми в межах освітнього проєкту.

Моніторинг результатів роботи за організованими Національним центром «Мала академія наук України» освітніми проєктами підтверджує їхню успішність і вказує на те, що через функціонування особливої системи організації освітньої діяльності із застосуванням широкого кола освітніх проєктів — дослідницьких, наукових, навчальних — вихованці, учні можуть реалізувати свій творчий, інтелектуальний і дослідницький потенціал.

Висновки. Усе зазначене вище дає підстави стверджувати, що в Національному центрі «Мала академія наук України» створено систему роботи з організації освітніх проєктів, що забезпечує набуття вихованцями, учнями позашкільної освіти відповідно до їхніх здібностей, обдарувань, уподобань та інтересів навичок науково-дослідницького, дослідно-експериментального, пошукового спрямування.

Подальшого детального дослідження потребує проблема удосконалення й модернізації навчально-методичного забезпечення освітніх проєктів, що не лише поглиблюють і розширюють профільні знання й уміння вихованців, учнів, а й сприяють підвищенню їхньої пізнавальної активності й самостійності, творчому застосуванню набутих під час активної участі в освітніх проєктах знань.

Список використаних джерел

1. Савченко Н. С. Підвищення якості та доступності позашкільної освіти як показників ефективності освітньої системи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 190. С. 206–211. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/630/569> (дата звернення: 02.06.2024).
2. Оптимізація виховного потенціалу позашкільного навчального закладу : колективна монографія / В. В. Вербицький та ін.; за ред. О. В. Литовченко. Київ : Педагогічна думка, 2012. 192 с.
3. Позашкільна освіта — проблеми, пропозиції та нові формати роботи. Нові напрями роботи. 2023. URL: <https://eo.gov.ua/pozashkilna-osvita-problemy-propozytsii-ta-novi-formaty-roboty/2023/09/19/> (дата звернення: 12.06.2024).
4. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2018. 96 с.
5. Литовченко О. Позашкільна освіта України: ціннісні орієнтири та напрями модернізації. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. пр. Київ : Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, 2018. Вип. 22. URL: <https://zbirnyk.ipv.org.ua/ua/arkhiv-vipuskiv/product/view/22/432> (дата звернення: 25.06.2024).
6. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (До 25-річчя незалежності України) / Нац. акад. пед. наук України ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. 448 с.
7. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта та виховання в Україні у векторах сучасного розвитку. *Освіта та педагогічна наука*. 2013. № 3. С. 5–10.
8. Яременко Л. Позашкільна освіта: проблема визначення. *Вісник Інституту розвитку дитини. Серія : Філософія, педагогіка, психологія*. 2014. Вип. 33. С. 107–113. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=Vird_2014_33_186 (дата звернення: 26.06.2024).
9. Пустовіт Г. Теоретико-прикладні конструкти соціально-педагогічної роботи у закладах позашкільної освіти. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2018. Вип. 1. С. 6–11. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/154330> (дата звернення: 27.06.2024).
10. Биковський Я. Т. Педагогічні умови діяльності фізико-математичних гуртків закладів позашкільної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2019. 21 с.
11. Федоруц М. В. Соціально-педагогічні умови формування соціальної компетентності старшокласників засобами неформальної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05. Тернопіль, 2021. 22 с.

12. Компетентнісний підхід у навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу : метод. посіб. / В. В. Вербицький та ін. ; за ред. В. В. Мачуського. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 178 с.

References

1. Savchenko, N. S. (2020). Pidvyshchennia yakosti ta dostupnosti pozashkilnoi osvity yak pokaznykiv efektyvnosti osvitnoi systemy [Improving the quality and availability of extracurricular education as indicators of the effectiveness of the educational system]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedagogichni nauky — Academic notes. Series: Pedagogical Sciences*, 190, 206–211. Retrieved from <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/630/569> [in Ukrainian].
2. Verbytskyi, V. V., Lytovchenko, O. V., Kovbasenko, L. I., Lypetskyi, O. P., Mormil, H. M., Krot, O. M. et al. (2012). *Optyimizatsiia vykhovnoho potentsialu pozashkilnoho navchalnoho zakladu [Optimizing the educational potential of an after-school educational institution]*. O. V. Lytovchenko (Ed.). Kyiv : Pedagogichna dumka [in Ukrainian].
3. Pozashkilna osvita — problemy, propozyzii ta novi formaty roboty. Novi napriamy roboty [Extracurricular education — problems, proposals and new formats of work. New areas of work]. 2023. Retrieved from <https://eo.gov.ua/pozashkilna-osvita-problemy-propozytsii-ta-novi-formaty-roboty/2023/09/19/> [in Ukrainian].
4. Bykovska, O. V. (Ed.). (2018). *Stratehiia rozvytku pozashkilnoi osvity [Strategy for the development of out-of-school education]*. Kyiv : IVTs ALKON [in Ukrainian].
5. Lytovchenko, O. (2018). Pozashkilna osvita Ukrainy: tsinnisni oriientyry ta napriamy modernizatsii [Out-of-school education of Ukraine: value orientations and directions of modernization]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi — Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education : collection of scientific notes. (Vol. 22)*. Kyiv : Instytut problem vykhovannia Natsionalnoi akademii pedagogichnykh nauk Ukrainy. Retrieved from <https://zbirnyk.ipv.org.ua/ua/arkhiv-vipuskiv/product/view/22/432> [in Ukrainian].
6. Kremen, V. H. (Ed.). (2016). *Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini (Do 25-richchia nezalezhnosti Ukrainy) [National report on the state and prospects of education development in Ukraine (To mark the 25th Anniversary of Ukraine's Independence)]*. Kyiv : Pedagogichna dumka [in Ukrainian].
7. Pustovit, H. P. (2013). Pozashkilna osvita ta vykhovannia v Ukraini u vektorakh suchasnoho rozvytku [Extracurricular education and upbringing in Ukraine in the vectors of modern development]. *Osvita ta pedagogichna nauka — Education and pedagogical science*, 3, 5–10 [in Ukrainian].
8. Yaremenko, L. (2014). Pozashkilna osvita: problema vyznachennia [Out-of-school education: the problem of definition]. *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Serii: Filosofiia, pedagogika, psykholohiia — Bulletin of the Institute of Child Development. Series: Philosophy, pedagogy, psychology*, 33, 107–113. Retrieved from http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Vird_2014_33_186 [in Ukrainian].
9. Pustovit, H. (2018). Teoretyko-prykladni konstrukty sotsialno-pedagogichnoi roboty u zakladakh pozashkilnoi osvity [Theoretical and applied constructs of social pedagogical work in out-of-school education institutions]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita — Social work and social education*, 1, 6–11. Retrieved from <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/154330> [in Ukrainian].
10. Bykovskiy, Ya. T. (2019). Pedagogichni umovy diialnosti fizyko-matematychnykh hurtkiv zakladiv pozashkilnoi osvity [Pedagogical conditions of activity of physical and mathematical circles of out-of-school education institutions]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
11. Fedoruts, M. V. (2021). Sotsialno-pedagogichni umovy formuvannia sotsialnoi kompetentnosti starshoklasnykiv zasobamy neformalnoi osvity [Socio-pedagogical conditions of formation of social competence of high school students by means of non-formal education]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Ternopil [in Ukrainian].
12. Verbytskyi, V. V., Boiko, A. E., Korniienko, A. V., Lytovchenko, O. V., Lypetskyi, O. P., Liubych, O. I. et al. (2015). *Kompetentnisnyi pidkhid u navchalno-vykhovnomu protsesi pozashkilnoho navchalnoho zakladu [Competency approach in the educational process of an extracurricular educational institution]*. V. V. Machuskyi (Ed.). Kharkiv : “Drukarnia Madryd”.

T. V. Pescherina

**THEORETICAL AND PRACTICAL PRINCIPLES OF ORGANIZATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES
IN THE NATIONAL CENTER “JUNIOR ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE”**

Annotation. *In the article the relevance of improving the quality of after-school education, which is due to the needs of its development, is noted; the need to develop and implement innovative educational technologies and approaches to modernize the activities of after-school education institutions is actualized; the importance of creating conditions for the purposeful intellectual and creative development of students and forming their skills for the attained knowledge application in educational, search, research and creative activities is emphasized; some conceptual ideas for the implementation of the educational potential of after-school education institutions, providing the of after-school educational environment modernization are generalized; some means of integration and innovative processes updating that ensure the increase the level of educational activity and competitiveness of after-school education institutions are identified; the importance of organisation of educational process taking into account the needs, individual characteristics and uniqueness of life experience of each student is marked; the importance of combining classical and innovative educational technologies and methods that provide the possibility of a wide choice of content, forms, means of organizing educational activities is emphasized. The author pays special attention to the problem of formation of theoretical and methodological principles of practically oriented educational process in the National Centre “Junior Academy of Sciences of Ukraine” in the course of educational projects implementing; defines the forms of individual, group and collective work with students, ensuring the goal achievement and the tasks of educational projects solving; stresses the need for monitoring and proposes its modalities; analyses the significance of educational projects for the development of the system of after-school education in general; outlines the problem of improvement and modernization of educational and methodological support of educational projects which needs further detailed studying.*

Keywords: *after-school education, educational project, educational activity, the National Centre “Junior Academy of Sciences of Ukraine”.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Пещеріна Тетяна Вікторівна — заступниця директора з навчальної роботи, НЦ «Мала академія наук України», м. Київ, Україна, t.pescherina@man.gov.ua; ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-6313-5043>

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Pescherina T. V. — Deputy Director for Educational Affairs, the NC “Junior Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine, t.pescherina@man.gov.ua; ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-6313-5043>

Стаття надійшла до редакції / Received 28.06.2024